

Z hlediska překonávání obav a nechuti ke čtení je významnou činností vlastní hodnocení čtení a čtených textů samotnými žáky. Jejich reflexe obsahu textu, přínosu, který pro ně text měl, pocitů, které v nich vzbudil, případně zájmu, jež v nich vyvolal, by měla v optimálním případě následovat po každém setkání žáka s textem (ať už bude vyznění reflexe pozitivní, či negativní). Vzhledem k časové náročnosti takové reflexe v jakékoli větší skupině žáků nepřekvapuje, že popsání reflexe byla v navštívených hodinách méně častá, než by jejímu významu odpovídalo (viz také tabulka č. 6). Očekávaně nejčastěji byla zaznamenána v navštívených hodinách českého jazyka a literatury, přičemž ale jejímu provádění i v jiných předmětech principiálně nic nebrání.

TABULKA 6 | Hodnocení obsahu a formy textu žáky ve vyučovací hodině (podíl navštívených hodin s výskytem hodnoceného jevu v rámci tematické inspekční činnosti)

Hodnocený jev	ČJL	Cizí jazyk	M, PŘ	SPOL	ODB	Všechny předměty
Žáci hodnotí obsah textu ze svého pohledu.	64 %	36 %	20 %	43 %	40 %	43 %
Žáci hodnotí obsah textu z pohledu jiných možných adresátů, než jsou oni sami.	28 %	6 %	4 %	15 %	9 %	14 %
Žáci hodnotí obsah textu z hlediska autorského záměru.	56 %	10 %	6 %	19 %	10 %	24 %
Žáci hodnotí, jak obsah textu vyhovuje jejich účelu čtení.	33 %	13 %	12 %	25 %	26 %	23 %
Žáci hodnotí formu textu ze svého pohledu.	59 %	23 %	10 %	15 %	17 %	28 %
Žáci hodnotí formu textu z pohledu jiných možných adresátů, než jsou oni sami.	21 %	1 %	2 %	4 %	5 %	8 %
Žáci hodnotí formu textu z hlediska autorského záměru.	54 %	6 %	4 %	7 %	3 %	19 %
Žáci hodnotí, jak forma textu vyhovuje jejich účelu čtení.	32 %	11 %	5 %	9 %	6 %	14 %

Pro komplexní poznání průběhu vyučovací hodiny vzhledem k výskytu a vzájemným vazbám čtenářských jevů (situací) je odůvodněné (např. zjednodušení datové struktury) konstruovat a hodnotit pět dílčích „čtenářských faktorů“:

- faktor úrovně práce učitelů a žáků s čtenářskými cíli (formulace a vyhodnocení) ve vyučovací hodině (pozitivní vazby mezi jevy uvedenými v tabulce č. 2);
- faktor úrovně podpory učitelů vztahující se k rozvoji čtenářské gramotnosti žáků ve vyučovací hodině (pozitivní vazby mezi jevy uvedenými v tabulce č. 3);
- faktor úrovně výskytu čtenářských situací vztahujících se k žákově analýze textů (pozitivní vazby mezi hvězdičkou označenými jevy v tabulce č. 5);
- faktor úrovně výskytu čtenářských situací vztahujících se k žákově práci s informacemi v textu (pozitivní vazby mezi jevy v tabulce č. 5 neoznačenými hvězdičkou);
- faktor úrovně výskytu čtenářských situací vztahujících se k žákově hodnocení obsahu a formy textu (pozitivní vazby mezi jevy uvedenými v tabulce č. 6).

Doplněn byl dále faktor charakterizující klima výuky v navštívené hodině, a to ve vazbě na její tři dílčí aspekty: (a) existence klimatu, které podporuje učení žáků v hodině; (b) zaujetí žáků řešením úloh v hodině; a (c) výskyt nepracujících žáků v hodině.